

ZGODNJI FEVDALIZEM

1. ZNAČILNOSTI

- prevladuje agrarno, naturalno gospodarstvo
- ZEMLJIŠKO GOSPOSTVO
 - daje značaj vsej družbi nekega okolja
 - ima prevlado nad večjim delom prebivalstva, avtarkija
- PRI NAS
 - srečanje razvite fevdalne družbe, ki prihaja od zunaj z domačimi fevdalnimi strukturami, ki izvirajo iz plemenske družbe
 - geneza fevdalizma – fevdalizem se uveljavlja počasi, razvita fevdalna družba izriva starejše elemente

2. ZEMLJIŠKO GOSPOSTVO V ZAHODNI EVROPI IN VPLIVI

- ZAČETEK FEVDALIZMA – fevdalizem se začne oblikovati pri Frankih
- RAZŠIRJANJE – posredovanje vzhodnofrankovske države in Bavarcev
- PRI NAS – uveljavi se zahodni tip zemljiškogospoke ureditve
- SOCIALNA SESTAVA V FEVDALIZMU
 - značilna stopnjevitost
 - od visokih duhovnih in svetnih fevdalcev so odvisne različne kategorije ljudi
 - to se kaže tudi v kompozicijskem sistemu – odškodnina se stopnjuje po socialni pripadnosti ubitega ali poškodovanega
- UPRAVNA RAZDELITEV
 - razdeljeno na grofije, ki jim načelujejo grofje
 - ob mejah so meje grofij (*krajine*), ki jim načelujejo mejni grofje (*krajinski knezi*)
- FEVDSTVO
 - vladar podeljuje zemljo velikašev, v zameno mu ti služijo z ustreznim številom voljakov
 - država si podeljevanjem zemlje priskrbi tiste službe, ki si jih ne more plačati
- RAZPAD FRANKOVSKA DRŽAVE
 - zahodni del – Francija
 - vzhodni del – sveto rimsko cesarstvo nemške narodnosti
 - srednji del – Italija

3. UVAJANJE FEVDALIZMA NA OBMOČJIH KONTINUITETE

- ISTRA – območje kulturne kontinuitete, ni nenadnega preloma med antiko in srednjim vekom
- FRANKI – zavzamejo Istro okrog 780, na čelo postavijo vojvodo Ivana
- VOJVODA IVAN – hoče marsikaj spremeniti v škodo mestnim svobodnjakom, ki se pritožijo kralju

a) RIŽANSKA VEČA

- UDELEŽENCI – 3 kraljevi odposlanci, vojvoda Ivan, vrhovni cerkveni poglavarji, zastopniki mest in kraje
 - PRITOŽBE PROTI ŠKOFOM
 - nočejo prispevati k javnim bremenom
 - poslabšujejo zakupne pogoje
 - PRITOŽBE PROTI VOJVODI IVANU
 - dajatve spravlja v lastni žep
 - mestom jemlje gozdove in vasi
 - s svobodnimi prebivalci mest ravna kot s podložniki, jih sili na tlako, nalaga nove dajatve
 - na mestna ozemlja privedel Slovane
 - uvedel nove upravne oblike
- } jasno vidna pot fevdalizacije
- ZNAČILNOSTI FEVDALIZACIJE
 - prevajanje državnih dohodkov v zasebne dohodke visokega fevdalca
 - prilaščanje neobdelanih površin in drugih zemljišč
 - nalaganje novih storitvenih obveznosti
 - SKLEPI RIŽANSKE VEČE

- vojvoda Ivan naj preneha s svojimi novostmi
- Slovani naj ostanejo tam, kjer to ne škodi mestom

4. ZGODNJI FEVDALIZEM NA SLOVENSKEM

- postopoma se ustvarjajo pogoji za uvedbo fevdalnih razmerij

a) STAROSLOVENSKI ELEMENTI

- ohranijo se zato, ker gre za načrtno prevzemanje obstoječih institucij

b) ZAMETKI STAROSLOVENSKE DRUŽBE IN DRŽAVE V FEVDALNIH RAZMERJIH

- vojvodstvo v Karantaniji
- dvori – fevdalna oblast jih prevzame in množi
- visoko plemstvo
- kosezi – nekaj časa ohranijo plemiški položaj, potem zdrknejo med kmete
- župani – kot načelniki teritorialnih enot

c) KARANTANSKO VOJVODSTVO

- Karantanska vojvodina postane jedro obrambnega pasu cesarstva
- ta pas sestavljajo mejne grofije – krajine
 - Karantanska krajina
 - Ptujška, Savinjska, Kranjska krajina
 - Istra, Furlanska, Veronska krajina
- VOJVODA IN KRAJINSKI KNEZI
 - vojaški in sodni predstojniki svojih ozemelj
 - neposredno oblast imajo samo nad svobodnim prebivalstvom, ki pa upada

d) TERITORIALNA ZEMLJIŠČA

- vladar je lastnih zemljišč, ki niso v lastni kakega plemiča, zemljišče župe je kolektivno
- PODELJEVANJE ZEMLJE
 - vladar podeljuje zemljo, da bi si utrdil položaj, nagradil in pridobil visoke fevdalce
 - podeljuje velike teritorialne posesti v last visokim fevdalcem
- OPISOVANJE SVETA
 - opis mej – mejne reke, hribi, kraji
 - navedba površine v kaljevskih hubah
 - teritorialna zemljiška gospodstva – nastajajo velika sklenjena območja
- ZEMLJIŠČE ŽUPE
 - znajde se na teritorialnem zemljiškem gospodstvu
 - do novega gospoda ima iste dolžnosti kot prej do vladarja
- REORGANIZACIJA VASI PO HUBEM SISTEMU
 - zemljiški gospod intenzivira obdelavo zemlje
 - uvede hube – individualne kmetijske enote v vaseh
 - notranja kolonizacija – zemljiški gospod podeljuje hube domačinom
 - člani župe – postanejo kmetje na hubah, gospodu morajo dajati del pridelkov
 - župa – preide v fevdalno odvisnost, postane skupnost kmečkih obratov, na čelu je župan
 - župan – dobi obsežne pravice v zameno za izgubljen položaj, spočetka prost dajatev
- FEVDALNA KOLONIZACIJA
 - uvede se enorodbinsko gospodarstvo na hubah, ki je bolj donosno
 - starejše vrste gospodarjenja se umikajo hubam
 - prevladujejo hube z naravno rento, pridvorno gospodarstvo z delovno rento pa izgublja pomen

5. ZAKON SODNI LJUDEM

- na območju zahodnih fevdalnih držav prevladuje običajno pravo, zakonodaja je precej nerazvita
- ZSL je najstarejši pojav zakonodaje med Slovani
- OHRANJEN
 - v kratki redakciji – 32 členov, nastala v 9 stoletju
 - v obsežni redakciji – 77 členov

- VSEBINA

- kazensko pravo je povzeto po XVII. poglavju Ekloge – nekaj je izpuščeno uporabljeni so drugi viri, dodani so novi členi, omiljene nekatere težke svetne kazni, dodane pa cerkvene kazni
- ZSL je delo slovanske misije Cirila in Metoda